

Piezīmes un atsauces Natura 2000 teritorijas līmeņa aizsardzības mērķa (CO) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods:	1758
Suga:	<i>Ligularia sibirica</i>
Natura 2000 teritorijas kods:	LV0536700
Natura 2000 teritorijas nosaukums:	Zušu - Staiņu sēravoti
Eksperts(i):	Linda Uzule
Darbs pabeigts:	23.04.2024.
Vispārējās piezīmes:	<p>Latvijā Sibīrijas mēlziede sastopama uz izplatības areāla R robežas, zināma Igaunijas austrumdaļā, bet nav atrasta Lietuvā. Tā ir reliкта kalnu pļavu suga ar zemu izplatīšanās spēju. Aug specifiskos biotopos – avotainās, ar kaļķi bagātās vietās – avotu purvos, kuri senāk izmantoti siena pļaušanai un ganībām. Latvijā zināma no sešām zudušām un divām vēl pastāvošām, izolētām atradnēm (Latvijas Dabas., 2021).</p> <p>Sugas pastāvēšanu apdraud gan dabiski faktori, piemēram, apgaismojuma maiņa, aizaugot atradnēm ar krūmiem un kokiem, gan antropogēni faktori, piemēram, meliorācija (Kukk, 2003).</p> <p>Sibīrijas mēlziede patlaban Latvijā zināma tikai divās vietās – Krustkalnu dabas rezervātā un dabas liegumā “Zušu – Staiņu sēravoti”. No 2015. – 2017. gadam gan Zušu – Staiņu, gan Krustkalnu dabas rezervāta atradnē tika veikti sugas demogrāfiskie un ekoloģiskie pētījumi (Aigars et.al., 2018). Veiktie demogrāfiskie (kopējais īpatņu skaits, juvenilo īpatņu skaits, veģetatīvo īpatņu skaits, ziedošo īpatņu skaits, ziednešu garums, ķekaru garums, kurvīšu skaits ķekarā) un ekoloģiskie (mežaudzes vainaga atvērums, zemsedzes vaskulāro augu segums (atsevišķi arī graudzāļu segums), sūnu segums) pētījumi ļāva raksturot sugas dinamiku un to ietekmējošos faktoros. Pētījuma laikā tika konstatētas būtiskas demogrāfisko parametru atšķirības starp abām sugas atradnēm. Dati liecina, ka Krustkalnu rezervāta Sibīrijas mēlziedes populācijai ir labāks kvantitatīvs un kvalitatīvs nodrošinājums un līdz ar to arī stabilitāte, salīdzinājumā ar dabas liegumu “Zušu-Staiņu sēravoti” (Aigars et.al. (red.), 2018; Štrāla, 2017).</p>

Lauks	Paskaidrojums
CV_USE	<p>455</p> <p>Aprēķinos izmantoti 2021. gada sugas uzskaites dati – uzskaiti veica A. Opmanis, D. Bojāre, I. Hoņavko, A. Priede un L. Uzule, konstatējot 455 sugas indivīdus, no kuriem tikai 37 indivīdi bija ziedoši (Latvijas Dabas..., 2021).</p> <p>Sugu 2004. gadā DL “Zušu – Staiņu sēravoti” teritorijā pirmo reizi konstatēja A. Opmanis. A. Opmanis mēlziēdi izdevās atrast avotu purvīņā pie kādreizējās Kaķu sēravota iztekas, kur konstatēti 40 mēlziedes indivīdi. 2006. gadā A. Opmanis sugu izdevās atrast arī netālu esošas mitras pļavas neaizaugušajā daļā un niedrāja tipa egļu meža laucēs, kur kopā saskaitīti 144 indivīdi mēlziedes indivīdi (Latvijas Dabas..., 2021).</p> <p>2012. gadā teritoriju apsekojusi A. Priede, lai sagatavotu eksperta atzinumu par Sibīrijas mēlziedes Zušu - Staiņu atradni. Veiktās augu uzskaites laikā saskaitīti 118 indivīdi, no kuriem 22 ziedoši (Priede, 2012). A. Priede vēlreiz teritoriju apsekojusi arī 2013. gadā, lai sagatavotu eksperta atzinumu par plānotās Avotu ielejas takas potenciālo ietekmi uz augu sugām un biotopiem. Šajā reizē apsekota tikai teritorija ap plānoto taku, kur saskaitīti 5 neziedoši mēlziedes indivīdi. Pārējā teritorijā indivīdu uzskaitē netika veikta (Priede, 2013).</p> <p>2016. gadā sugas monitoringu dabas lieguma teritorijā veica A. Opmanis, saskaitot 384 mēlziedes indivīdus, no kuriem 80 bija ziedoši (Latvijas Botāniķu..., 2016).</p> <p>2020. gadā teritoriju eksperta atzinuma sagatavošanas vajadzībām par sugas dzīvotnes kvalitātes uzlabošanas pasākumiem dabas liegumā “Zušu – Staiņu sēravoti” apsekojusi A. Namatēva. Augu indivīdu uzskaitē nav veikta, jo apsekošana veikta maija mēnesī (Namatēva, 2020).</p> <p>Staiņu atradne ir ļoti sena slapja pļava, vēl 1950-tajos gados šeit bijušas pļavas ar siena šķūnīšiem. Pēc mežu un lauku susināšanas, grāvju izrakšanas un pļavas pamešanas 1970-tajos gados sākusies strauja teritorijas pārkārtošanās. Biotopu degradācija notikusi pēdējo 50 - 60 gadu laikā (Latvijas Dabas..., 2021).</p>
Unit_CV	<p>Indivīdi</p> <p>Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).</p>
Habitat	Annex I vairāki
Annex I	<p>9050, 7160 un 6410</p> <p>Sibīrijas mēlziede DL “Zušu – Staiņu sēravoti” teritorijā sastopama trīs ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidos – 9050 <i>Lakstaugiem bagāti egļu meži</i>, 7160 <i>Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi</i> un 6410 <i>Mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs</i>.</p>
Annex I_area_USE	2,87

Lauks	Paskaidrojums									
	Suga teritorijā sastopama četros poligonos, kuru kopējā platība ir 2,87 ha. Sugas dzīvotnes laukumu platību lielumi ņemti no LatViaNature projektā izstrādātā Augu monitoringa rīka (skatīt 1. pielikuma 1. attēlu), pamatojoties uz līdzšinējiem sugas pētījumiem teritorijā.									
Other_area_USE	Na									
OK_DEN	<p>Sibīrijas mēlziedes populācijas blīvumi (blīvuma mērvienība – indivīdi/ha) abās Natura 2000 teritorijās, kur suga sastopama, redzami zemāk esošajā tabulā. Ar zaļo krāsu tabulā attēlots eksperta noteiktais optimālais blīvums.</p> <table><tr><th>N2000 vieta</th><th>CV_DEN, ind./ha</th><th>Blīvums</th></tr><tr><td>Krustkalnu dabas rezervāts</td><td>722.22</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Zušu-Staiņu sēravoti</td><td>158.54</td><td>Zems</td></tr></table>	N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums	Krustkalnu dabas rezervāts	722.22	Optimāls	Zušu-Staiņu sēravoti	158.54	Zems
N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums								
Krustkalnu dabas rezervāts	722.22	Optimāls								
Zušu-Staiņu sēravoti	158.54	Zems								
OPT_DEN	<p>Optimālais blīvums izvēlēts, balstoties uz eksperta viedokli, Par optimālo blīvumu izraudzīts Krustkalnu dabas rezervāta blīvums – 722,22 indivīdi/ha.</p> <p>DL “Zušu – Staiņu sēravoti” blīvums raksturojams kā zems.</p>									
OK_NEW	<p>Nē.</p> <p>Nav nepieciešams veidot jaunas dzīvotnes, bet uzturēt labā kvalitātē jau esošās, pie nepieciešamības veicot dažādus atjaunošanas un apsaimniekošanas pasākumus.</p>									
AREA_NEW	0									
OK_INT	Nē									
IND_INT	0									
Papildus nosacījumi	<p>Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projekta “Apsaimniekošanas pasākumu veikšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos biotopu un sugu aizsardzības stāvokļa uzlabošanai” ietvaros 2022. un 2023. gadā tika veikti Sibīrijas mēlziedes dzīvotnes uzlabošanas pasākumi – 1 ha platībā tika veikta koku un krūmu apauguma novākšana, krūmu atvašu un zāles pļaušana. Īstenoto darbību rezultātā tika radīti Sibīrijas mēlziedes augšanai un ziedēšanai piemērotāki gaismas apstākļi, samazināta parastās niedres ekspansija (Dabas aizsardzības pārvalde, Latvijas valsts meži, 2023).</p> <p>Nākotnē teritorijā nepieciešams ierobežot arī Eirāzijas bebra ekspansiju (Latvijas Dabas., 2021; Namatēva, 2020).</p>									
Cits lauks										

Izmantotā literatūra

Aigars, J. (red.) 2018. Latvijas ekosistēmu dinamika klimata ietekmē. Daugavpils Universitātes aģentūra “Latvijas Hidroekoloģijas institūts”, Rīga, 114 lpp.

Baroniņa, V. 2014. Dabas aizsardzības pārvalde, 2017 un 2022. Augu monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās un ārpus tām. 20 lpp. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/media/13936/download>

Dabas aizsardzības pārvaldes Augu monitoringa rīks.

Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”.

Dabas aizsardzības pārvalde, Latvijas valsts meži. 2023. Eiropas Savienības Kohēzijas fonda projekts “Apsaimniekošanas pasākumu veikšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos biotopu un sugu aizsardzības stāvokļa uzlabošanai”. NR.5.4.3.0/20/I/001. Projekta īstenošanas izvērtējuma ziņojums. Rīga, Sigulda. 142 lpp.

Kukk, Ü. 2003. The distribution of *Ligularia sibirica* (L.) Cass. in Estonia and changes in its population. Biul. Ogródów Bot., 12: pp. 11-22.

Latvijas Botāniķu biedrība, 2016. Vaskulāro augu monitorings un izpēte (2016. gadam). Rīga, 31 lpp.

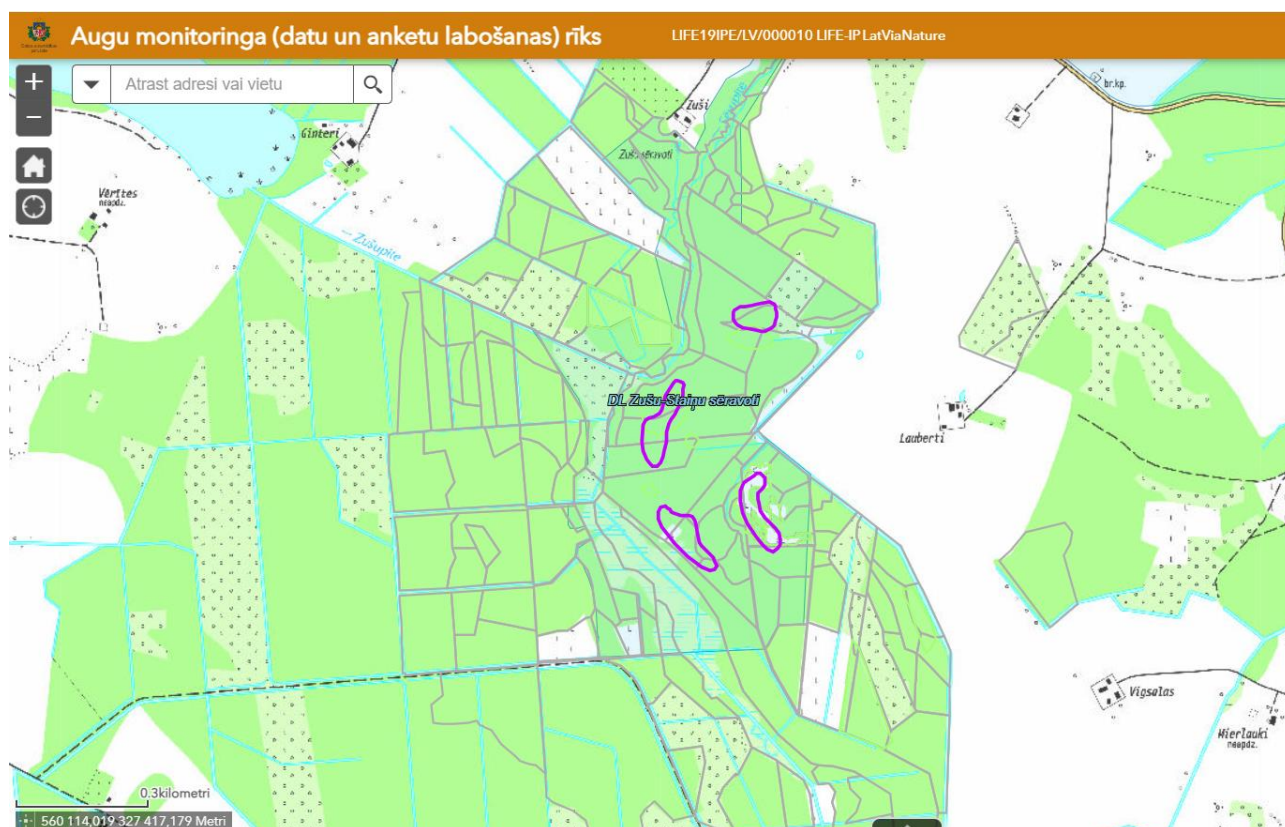
Latvijas Dabas fonds. 2021. Vaskulāro augu un sūnu sugu monitorings un inventarizācija Natura 2000 teritorijās un ārpus tām 2021. gadā. Rīga, 249 lpp.

Namatēva, A. 2020. Eksperta atzinums par sugas dzīvotnes kvalitātes uzlabošanas pasākumiem dabas liegumā Zušu – Staiņu sēravoti, Kad. Nr. 4266 001 0110, Nr. 4266 001 0031, 4266 001 0090, 4266 001 0028, 4266 001 0041. 6 lpp.

Priede, A. 2012. Eksperta atzinums par Sibīrijas mēlziedes *Ligularia sibirica* atradni Siguldas novada Mores pagastā. 9 lpp.

Priede, A. 2013. Sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums par plānotās Avotu ielejas takas Zušu apkārtnē Siguldas novada Mores pagastā potenciālo ietekmi uz augu sugām un biotopiem. 9 lpp.

Štrāla, P. 2017. Sibīrijas mēlziedes *Ligularia sibirica* (L.) Cass. demogrāfisko parametru ietekmējošie faktori Latvijā. Bakalaura darbs. Latvijas Universitāte, Rīga, 53 lpp.

1.attēls. Ekrānšāviņš no LatViaNature projektā izstrādātā Augu monitoringa rīka. Ar violeto kontūru kartē attēloti Sibīrijas mēlziedes dzīvotnes laukumi DL “Zušu – Staiņu sēravoti”.
Ekrānšāviņš uzņemts 23.04.2024.